

SOSYALİST HAREKETİN GEÇMİŞİ NASIL DEĞERLENDİRİLMELİ?

18 Temmuz 2022

Yıldırım Koç

Sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesi veren örgütlenmeler ve kişiler, insanlık tarihinin onur sayfalarıdır. Bir kişinin başka kişileri, bir toplumsal sınıfın başka toplumsal sınıfları, bir ülkenin başka ülkeleri ezmediği ve sömürmediği bir dünya mücadelesinde yer alan ve özveride bulunmuş ve bulunan herkes, saygıyla anılmalıdır.

Ancak bu süreçte, subjektif amaçları bu olsa bile, nesnel koşulların yetersizliği ve/veya hatalı politika ve uygulamaları nedeniyle, bu amaçlara ulaşamayan ve hatta, istemeseler bile, bu amaçlara ulaşılmasına zarar verenler de uygun bir dille eleştirilmelidir. Geçmişin ve geçmişimizin böyle bir anlayışla ele alınmaması durumunda, hataların tekrarlanması kaçınılmazdır.

Komünist Enternasyonal'in de, Atatürk döneminde Türkiye Komünist Partisi'nin de, günümüzün bu amacı benimseyen kişi ve örgütlerinin de, bu anlayış çerçevesinde incelenmesi ve değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Saygı temelinde bu eleştirel yaklaşım benimsenmezse, hatalardan ders çıkarılmaz. Bu üslupla yapılan eleştirileri "kutsalına saldırı" olarak algılamak ise sağlıklı bir tepki değildir.

Dünya ve Türkiye sosyalist/komünist hareketi tarihinin incelenmesinde epeyce yaygın görülen önemli bir yanlış, savunulan siyasi çizginin geçmişinin "hatasız" olduğudur. Sovyetler Birliği döneminde yazılan ve yayımlanan Komintern ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) tarihlerine baktığınızda, atılan her adımın doğru olduğu yorumlarını görürsünüz. Hatta, SBKP tarihlerinin, yönetimde olan kesimin çıkarları doğrultusunda çeşitli kereler "revizyona tabi tutulduğu" da bilinir. Lenin'in bir miting konuşması sırasında çekilen resmin daha sonra değiştirilerek, kürsünün solunda ayakta duran Troçki'nin resimden çıkarıldığı bilinen bir örnektir.

Türkiye sosyalist hareketinin çeşitli unsurlarının yazdıkları kendi tarihlerinde de genellikle aynı yaklaşım hakimdir. Bu anlayış, çeşitli örgütlenmelerin kendi kadrolarını kemikleştirmelerinin de bir aracıdır. "Örgüt haklıdır, her zaman haklı olmuştur ve bundan sonra da daima haklı olacaktır" anlayışı epeyce yaygındır. Eğer örgütün politikalarında 180 derecelik değişiklikler söz konusuysa, "biz geçmişte şu toplantımızda bunun özeleştirisini yaptık" gibi bir gerekçe de sunulabilir; ancak benzer 180 derecelik dönüşlere devam edilir. "Aldatılmıştık" denmez ama, "somut şartlar o gün o şekilde davranmamızı gerektiriyordu" gibi gerekçeler ileri sürülür. "Örgüt, kadiri mutlaktır, herşeyi bilir, her görüşü, her politikası ve attığı her adım doğrudur ve dünyada ve Türkiye'de tek doğru olan, bu örgüttür," anlayışı zannedilenden daha yaygındır.

Atatürk ve Türkiye'ye özgü bir sosyalizm konusunu tartıştığımızda, Komintern'in ve Türkiye Komünist Partisi'nin izlediği politikalar eleştirildiğinde, bazı kişiler, "inançlarına saygısızlık yapıyor" gibi bir tepki veriyor.

Örneğin, Şefik Hüsnü Deymer nasıl ele alınmalı?

Bu insan hayatını sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesine adadı. Kendi çıkarlarını savunan bir hekim olsaydı, eşi ve kızıyla birlikte refah içinde yaşayabilirdi. Bunu reddetti. Vicdanı ve siyasal görüşleri uğruna ömrünü ve varlığını bu kutsal amaca adadı. Yıllarını cezaevlerinde ve sürgünde geçirdi. Yaşamını bir komünist olarak sürdürdü ve sürgünde öldü. Bu insana saygı duyacaksınız. Ancak, bu saygı, onun izlediği politikaların tartışılmayacağı anlamına gelmez. Bunları da, uygun bir üslupla, dile getirmek gerekir.

1968 kuşağının devrimcilerini, Deniz Gezmiş'i, Mahir Çayan'ı, İbrahim Kaypakkaya'yı ve arkadaşlarını hatırlayın. Bu gençler bağımsız ve demokratik bir Türkiye, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya istiyorlardı. Bu amaçla mücadele ettiler ve hayatlarını verdiler. Peki, bu gencecik devrimcilerin her yazdıkları, her yaptıkları doğru muydu? Yaptıklarının bazıları, uğruna mücadele ettikleri amaçlara katkıda mı bulundu, yoksa zarar mı verdi?

Siyasal örgütlerin kendi kadrolarını kemikleştirmek için diğerlerine yönelttikleri suçlamaları aşmanın, bağımsız ve demokratik bir Türkiye ve sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesinde en

geniş birlikteliğin oluşturulmasının yolu, saygısızlık etmeden geçmişin politika ve uygulamalarının kanıtlarıyla birlikte bilimsel bir biçimde incelenmesinden geçiyor. Bu saygı ve hoşgörü olmadan yapılan suçlamalar, hakaretin ötesine geçmiyor.

Eski TKP içindeki saflaşmalarda tarafların birbirleri hakkında yaptıkları suçlamalar çok acımasızdır. Mustafa Suphi, şefik Hüsünü, Nazım Hikmet, İsmail Bilen ve daha birçok komünist, birçok suçlamayla karşı karşıya kaldı. 1960'lı ve 1970'li yıllarda da çeşitli sosyalist siyasal yapıların birbirlerini öldürecek kadar düşmanca bir tavır içinde olduğunu hatırlıyoruz. Bunları yapanlar hiç kuşkusuz bağımsız ve demokratik bir Türkiye ve sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesine inanıyordu. Ancak, çeşitli nedenlerle yaptıkları işlerle, kendilerinin de savundukları ve uğrunda büyük fedakarlıklara katlandıkları amaçlara zarar verdiler.

Tüm bu nedenlerle, uygun bir üslupla ve saygıda kusur etmeden, geçmişi ve geçmişimizi değerlendirmek ve atılan adımların sonuçlarını da dikkate alarak eleştirmek gerekli ve yararlıdır. Bundan korkmamak lazım.